

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Disputatio LV. De reliquiarum cultu & veneratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

materia tradetur commodius infra, postquam de dignitate & excellentia gratie, & glorie Beatissime Virginis disputauerimus: cum enim fundamentum huius cultus sit excellentia Virginis, & potestas, huius cognitio illius intelligentiam supponit. Ibi ergo tam de adoratione, quam de oratione ad Virginem exhibenda commodius differemus. Sicut etiam de adoratione Eucharistiae in propria illius materia tractandum est.

ARTICVLVS VI.

Utrum reliquiae Sanctorum sint adoranda.

149.
2. 2. q. 96.
Art. 4. 3.

Ad sextum sic proceditur. Videtur, quod Sanctorum reliquiae nullo modo sint adoranda. Non enim est aliquid faciendum, quod possit esse occasio erroris. Sed adorare mortuorum reliquias, videtur ad errorem Gentilium pertinere, qui mortuis hominibus honorificentiam impendebant. Ergo non sunt Sanctorum reliquiae adoranda.

2. Præterea, Stultum videtur rem insensibilem venerari. Sed Sanctorum reliquiae sunt insensibilia corpora. Ergo stultum est eas venerari.

3. Præterea, Corpus mortuum non est eiusdem speciei cum corpore viuo: & per consequens non videtur esse numero idem. Ergo videtur, quod post mortem alicuius Sancti, corpus eius non sit adorandum.

Sed contra est, quod dicitur in libro de Ecclesiast. dogmatibus, * Sanctorum corpora, & præcipue beatorum Martyrum reliquias, ac si Christi membra, sincerissime honoranda, sicut credimus. Et postea subditur, Si quis contra hanc sententiam velit esse, non Christianus, sed Eugoninianus & Vigilantius creditur.

Respondetur dicendum, quod sicut Augustinus dicit in libro de Ciuit. Dei. * Si paterna vestis & annulus, ac si quid est huiusmodi, tanto charius est posteris, quanto erga parentes est maior affectus, nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quae utique multo familiarius atque coniunctius, quam qualibet indumenta gestamus, hac enim ad ipsam naturam hominis pertinent. Ex quo patet, quod qui habet affectum ad aliquem, etiam ea, quae de ipso post mortem relinquuntur, veneratur: non solum corpus aut partes corporis eius, sed etiam aliqua exteriora, puta vestes, & similia. Manifestum est autem, quod Sancti Dei in veneratione habere debemus, tanquam membra Christi, Dei filios, & amicos, & nostros intercessores. Et ideo eorum reliquias qualescunque, honore congruo in eorum memoriam venerari debemus, & præcipue eorum corpora, quae fuerunt templa & organa Spiritus sancti in eis habitantis & operantis, & sunt corpori Christi configuranda per gloriosam Resurrectionem. Unde & ipse Deus huiusmodi reliquias conuenienter honorat, in eorum praesentia miracula faciendo.

Ad primum ergo dicendum, quod hac fuit ratio Vigilantius, cuius verba introducit Hieron. * in lib. quem contra eum non procul à scribit, dicentis, Propter ritum Gentilium videmus sub pretextu religionis introductum, pulvisculum nescio quem in modico vaseculo, pretioso limine circumdatum osculantes adorant. Contra quem Hieron. dicit in Epistola ad Riparium. * Nos non dico Martyrum reliquias, sed nec Solem, nec Lunam, nec Angelos adoramus, sicut adoratione latræ, honoramus autem reliquias Martyrum, ut eum, cuius sunt Martyres, adoremus: honoramus seruos, ut honor seruorum redundet ad Dominum: Sic ergo honorando reliquias Sanctorum, non incidimus in errorem Gentilium, qui cultum latræ mortuis hominibus exhibebant.

Ad secundum dicendum, quod corpus illud insensibile non adoramus propter seipsum, sed propter animam, quae fuit ei vnica quae nunc fruatur Deo: & propter Deum, cuius fuerunt ministri.

Ad tertium dicendum, quod corpus mortuum alicuius Sancti non est idem numero quod primo fuit dum viveret propter diuersitatem formae, quae est anima: est tamen idem identitate materiae, quae est iterum sua forma viuenda.

Item D. Tho. & per se clara est, & in sequenti disputatione amplius illustrabitur.

DISPUTATIO LV.

In duas sectiones distributa.

De reliquiarum cultu & veneratione.

In hac disputatione omnia illa, quae de imaginibus tractata sunt, sigillatim queri & inuestigari possent. Tamen quia ratio doctrinae similis est, & eadem fere proportionem applicari potest, ideo breuius doctrinam de reliquiarum cultu complectemur, illius honestatem, & modum, seu naturam, & speciem explicando. Nomine autem reliquiarum non tantum Sanctorum corpora, vel eorum partes, sed etiam vestes, & alia similia, quibus ipsi specialiter vsi sunt, comprehendimus.

SECTIO I.

Utrum Sanctorum reliquiae in veneratione, & honore habende sint.

HAeretici negant reliquias Sanctorum adorandas esse, vel à fidelibus custodiendas, & conseruandas. Cuius haerese auctor fertur esse Vigilantius. Sed illum in hoc errore fuisse discipulum Eunomii, refert Hieron. epist. ad Riparium, & lib. contra Vigilant. dicit etiam eum fuisse imitatum Iudeos, & Samaritanos, qui humana cadavera abominantur. Sed & ante Eunomium Gnosticos contempniss. Martyres, non tamen eorum reliquias quam martyria despicientes, refert Iren. lib. 3. cap. 20. & Tertul. in Scorpiaceo. In hoc eodem errore versatus est postea Constantinus. IV. seu Copronymus, ut ex Suid. refert Praetol. & postea Ioan. V. Videl. ut refert V. Valentin. tom. 3. de sacramentalib. cap. 164. ac denique Luther. Calvin. Zuingl. & alij noui haeretici, ut refert Linden. dialog. 2. Hostius in confes. c. 58. Alan. dial. 3. ca. 12. & alij sequentibus.

Dicendum verò est reliquias Sanctorum merito à fidelibus conseruari, & cum magna reuerentia, & Sanctorum veneratione tractari. Hec veritas non solum de fide certa est, sed etiam videtur lumine naturali euidentibus supposita, quam de sanctis habemus, ex illuminatione, & primo indicatur in Scriptura sacra. Genesis enim 50. & Exod. 13. legimus ossa Iacob, & Ioseph, cum magno honore esse conseruata, & sepulturae tradita. Et Deuteronom. vlt. creduntur angeli sepelisse corpus Moysis, ut ex antiqua traditione exponit E. piphani. haer. 9. circa finem, & Acto. 8. curauerunt Stephanum viri timorati, & fecerunt placum magnum super eum.

Secundo hoc maximè probatur ex vniuersali Ecclesiae traditione, & consensu, quem sic demonstrat. Nam in primis de vsu Ecclesiae Romanae antiquissimo constat ex Cornel. Pap. epistol. 1. ubi tractat de translatione corporum Petri, & Pauli suo tempore facta à Catacumbis ad ea loca, in quibus martyria sunt passi: & Gregor. libr. 3. epist. 30. (quae pro veneratione reliquiarum attentè legenda est) earundem reliquiarum Petri, & Pauli meminit, & quomodo ab eo tempore quo passi sunt, magna cum veneratione seruatae fuerint, & lib. 5. epist. 50. mittit partem harum reliquiarum Reginae Francorum, monens, ut debito honore tractentur. Hieronym. etiam contra Vigilant. refert summos Pontifices solitos esse super reliquias Sanctorum Apostolorum Deo

Deo sacrificium offerre: & coram eis semper fuisse luminaria accensa, constat ex Greg. 3. dialog. capit. 24. Chrysost. homil. 32. ad Rom. circa finem, ciuitatem illam magnificat, quod in ea reliquie Apostolorum conditæ sunt, & corpori Pauli circumuolui exoptat. Secundò de Ecclesia Constantinopolitana,

Ad eam etiam translatae sunt summo cum honore reliquie Sanctorum Andree, Lucæ, & Timothei, tempore Constantini Magni, teste Hieronym. contra Vigilant. postea reliquie Sancti Pauli Episcopi, & martyris tempore Theodosij senioris, vt refertur lib. 9. tripart. c. 17. Et corpus Sancti Ioannis Chrysostomi, tempore Theodosij junioris lib. 10. tripart. c. 26. Theodoret. lib. 5. hist. c. 3. Niceph. lib. 14. cap. 43. refert etiam idem Chrysost. homil. 66. ad popul. Constantinum Magnum magni honoris gratia iuxta fores templi, in quo Apostolorum reliquie seruabantur, à filiis suis fuisse sepulchrum. Et ibidem inquit reliquias Sanctorum non solum Romæ, sed etiã Constantinopoli magna coli pietate. Tertiò de Antiochena Ecclesia, Corpus Sancti Ignatii, in magna ueneratione ibi habitum esse refert Euag. lib. 1. cap. 16. Idem de Sancto Meletio, Sozomenus lib. 10. cap. 12. & de sanct. Babila Rufinus lib. 1. cap. 35. ubi refert demones ad eius præsentiam obmutuisse, neq; in idolis suis amplius responsa dedisse: & in huius Sancti honorem integrum librum Chrysostomus composuit. Quarto in Alexandria Ecclesia caput Ioannis Baptistæ cum summo honore seruauit Athanasius, vt Rufinus refert, lib. 2. cap. 28. in Ierosolymitana, sedes, seu cathedra Sancti Iacobi honorifice conseruata est, teste Euseb. lib. 7. c. 15. Niceph. lib. 6. cap. 16. in Smyrneni, corpus Sancti Polycarpi, autore eodẽ Euseb. lib. 4. c. 15. & Niceph. lib. 3. cap. 35. in Hispania reliquie Sancti Iacobi, singulari Dei prouidentia conditæ sunt, & nõ solum ab incolis, sed ab vniuersis fidelibus religionis causa eo venientib; adoratur vt ex antiquissima & vulgatissima traditione constat. Et simili ueneratione corpora Sancti Dionysij, Martini, Hilarij, & alia penè innumera Gallicana Ecclesia semper venerata est. De Mediolanensi legi potest Ambr. epist. vlt. ad Sororem, & serm. 91. & 92. ubi de inuentione sanctorum Gervasij, & Protasij, Nazarij, & Celsi historiam refert. Et alia similia congerit Hieron. contra Vigilant.

Tertiò confirmat hanc traditionem communis Patrum consensus, qui partim ex dictis hic, partim ex ijs quæ artic. 1. pro ueneratione Sanctis debita adduximus, satis constare possent. Sed præterea Clemens Romanus lib. 6. Constitution. cap. 30. Eporum, inquit, qui Deo viuunt, nec reliquia sine honore manent. Iustin. Martyr. quæstione 28. à Christianis propolita corpora & sepulchra Martyrum dicit virtutem habere, & aduersos demones, & ad sanandos morbos, qui arte medicinz curari non possunt. Nazianzen. orat. 3. quæ est prima contra Iulianum. §. Non victimas, de Sanctis loquens, inquit. Quorum vel sola corpora idem possunt, quod anima sanctæ, siue tangantur, siue honorentur, quorum vel sola sanguinis gutta, atque exigua passionis signa idem possunt, quod corpora. Basilij Psalmo. 115. circa illa verba. Pretiosa in conspectu Domini. In lege, inquit, veteri morticina habentur abominatione: nunc contra, si mors cuiuspiam irrogatur pro Christi nomine, pretiosa censentur reliquie eius: tunc, si quis tangeret cadaver, immundus erat: nunc martyris ossa quisquis attigerit, ob gratiam corpori insidentem sit quoddamtenus sanctificationis participans. Tertullianus libro secundo, ad vxorem dicit solitos esse fideles repere in carceres ad osculanda vincula martyrum. Alia legi possunt in Augustin. Epistola quadragesima secunda, & sermone vndecimo, de Sanctis, Cyprianus lib. 3. epist. 6. alias epist. 37.

Quarto variis signis, & miraculis per sanctorum reliquias tanquam per diuina organa effectis, earum adorationem approbavit Deus. Nam 4. Regum 13.

Offa Elifæ suscitauit mortuum. Actiõne 19. sudaria vel semicinctia Pauli ad infirmos deferēbantur, Et recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur. Quin etiam vmbra Petri liberabat homines ab infirmitatibus suis. Multaque alia referuntur in VII. Synodo & apud Augustinum libro vigesimo secundo, de Ciuitate, cap. octauo, de miraculis per reliquias sancti Stephani, & aliorum effectis, & epistola 137. eleganter disputat, cur Deus per vnus Sancti reliquias potius, quam alterius, miracula interdum operetur. Gregorius Turonens. libro de gloria Martyr. cap. 31. agit de reliquijs Sancti Andree, earumq; miraculis, & de oleo, quod ab illis manabat, Et similia frequenter leguntur in ecclesiasticis historiis, Huc etiam pertinet, quod Deus sepe occultas Sanctorum reliquias per reuelationem manifestauit, vt in honore haberetur, vt legimus de sancto Marcellino, Gervasio, Porthasio, & alijs.

Quintò propter hæc tandem definita est hæc veritas à Felice I. cum Concil. Rom. epist. 2. decretali, in VII. Synodo. act. 1. in confessione catholica Theodosij, & Basilij Ancyran, ubi dicitur hanc esse traditionem Apostolicam, & act. 3. epist. Theodo. in fine, optimis rationibus probatur. Habentur etiam multa actio. 4. & 7. can. 7. præcipitur, vt Ecclesiæ nõ consecrentur sine reliquijs Sanctorum. Quod in Concil. Carthag. V. cap. 14. fuerat institutum. Habetur cap. Placuit, de consecrat. d. 1. In Lateran. etiã sub Innoc. III. c. 62. præcipitur, vt reliquie extra capsam non ostendantur, neque exponantur venales, & vt denuo inuentæ non adorentur, nisi prius à Roman. Pont. fuerint approbatæ, de quo infra. In Concil. Item Mogun. ca. 51. præcipitur, ne transferantur de loco ad locum sine licentia Episcopi. cap. Corpora. de consecra. dist. 1. Item in Bracharen. III. cap. 5. docetur, qua reuerentia portandæ sint in publicis solennitatibus, & pompis. Deniq; Trident. Sess. 25. decreto 2. hoc grauissimè definit.

Sexto, & vltimò ratione, quia corpora Sanctorum fuerunt templa animarum sanctarum, & futura sunt consortio æternæ beatitudinis, in qua erunt in perpetuo honore. Deinde illas conseruare, & retinere, est signum amoris erga sanctos, & excitant eundem amorem, & deuotionem ad illos. Tertiò maiorem cum illis habent coniunctionem, quam imagines, & suo modo magis illos representant, ergo propter excellentiam Sanctorum, & habitudinem ad illam sunt reliquie honore dignæ. Quæ rationes latius tractantur in VII. Synodo. act. 4. & 7. & ab Augustino libro primo de ciuitate capite 13. & Damascenus lib. 4. cap. 16.

Sed contra nam Lucæ 11. dixit Dominus Iudæis. Væ vobis, qui edificatis monumenta prophetarum: Ergo similia verba dici possunt de nobis. Vnde ibidem & Matthæ. 23. comparat Christus Phariseos sepulchris dealbatis, quæ interius sunt plena ossibus mortuorum, indicans huiusmodi ossa esse immunda, & nullius uenerationis posse esse digna. Secundò Concilium Elibertin. can. 34. vetat ad sepulchra martyrum cæreos accendere. Tertiò in Sanctorum reliquijs nõ manet nisi materia prima, præsertim in cadaueribus eorum, & ad summum iuxta probabilem opinionem manet eadem quantitas cum aliquibus accidentibus: sed hæc nõ sunt satis, vt adorari possint quia alias, etiam si conuertantur in terram: aut in vermes, essent adorandæ, quia manet eadem quantitas.

Ad primum, vt illa Christi verba intelligantur, attendenda sunt, quæ sequuntur, sic enim ait. Væ vobis, qui edificatis sepulchra prophetarum, patres autem vestri occiderunt illos. Profectò testificamini, quia eorum operibus consentitis. Quæ vltima verba difficilia sunt: nõ qui edificat sepulchrum homini occiso, nõ ided videtur occidenti cõsentire, sed potius pietatẽ, & misericordiã circa occisum ostendere, Nicodem? enim, & Io.

Act. 19.

VII. Synod. August.

Greg. Tur.

Felix I. Conc. Rom. VII. Synod.

Conc. Carthag. V. Conc. Lat.

Conc. Mogunt. Conc. Bracharen. Conc. Trident.

VII. Synod. August. Damasc.

Obiectio Luc. 11. Matth. 23.

Conc. Elibert.

Responsio.

& Ioseph ab Arimathia, qui Christo mortuo sepulcrum parauit, non ideo neci eius cōsenserunt. Dici ergo potest duplici causa posse aliquem edificare sepulcrum hominis occisi. Primò, ut misericordiā, vel honorem circa mortuum exerceat. Secundo in memoriam, & quasi in monumentum egregij operis ab interfectore patrati: qui ergo hoc posteriori modo edificat sepulcrum, apertè testificatur, se cōsentire operibus interfectoris. Hoc ergo modo videntur Pharisei edificasse sepulcra Prophetarum, & ideo merito à Christo reprehenduntur: eius verò reprehensio ad reliquiarum adoratores nullo modo pertinet. Ita videtur interpretari Chryso. homil. 75. in Matth. dicens. *Menti eorum, qui edificabant sepulcra, apertè detrahit: non enim, ut honorarent occisos, sed ut suorum vires ostenderent, ne tanti facinoris audacia memoria caderet, sepulcra edificabant.* Sed difficile est asserere Phariseos hac intentione edificasse sepulcra Prophetarum, quos iustos, & sanctos esse existimabant, & iniuste fuisse interfectos: vnde Matth. 23. apertè dicit Christus, *Aedificatis sepulcra Prophetarum & ornatis monumenta iustorum, & dicitis. Si fuissetis in diebus Patrum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine Prophetarum.*

Chryso.

Matth. 23.

Dicendum ergo est, Christum hoc modo illos reprehendisse, quia licet expresse hoc non intenderet, facto tamen ipso ita se gerebant, ac si hoc intenderent. Cum enim persequerentur viuos Prophetas imo & dominum Prophetarum, licet dicerent se edificare monumenta in honorem Prophetarum mortuorum, satis conuincebantur non animo religioso, sed ex hypocrisis edificasse illa sepulcra: atque adeo ita se gessisse, ac si approbare vellent facta parentum suorum. Ita exposuit Chryso. his verbis. *Non quia edificantes, nec quia patres accusant, vā illi dixit, sed quoniam ita dicentes, & facientes, patres suos condemnare audebant, cum ipsi peiora committeret. Et in Imperfecto, homil. 45. latius prosequitur eandem expositionem. Quam indicat etiam Hieron. Matth. 23. & Hilar. can. 23. in Matth. optimè Amb. libr. 7. in Luc. inquit. Aedificando sepulcra Prophetarum, patrum suorum facta damnabant: emulando autem paterna scelera, in se ipsos sententiam retorquebant: non ergo edificatio, sed emulatio loco criminis estimatur. Idem Aug. lib. 2. contra aduersar. leg. & prophet. cap. 5.*

Chryso.

Hieron.

Hilar.

Ambros.

August.

Quod vero Christus comparauerit Phariseos sepulcris dealbatis plenis ossibus mortuorum, nihil facit ad causam, illa enim metaphora solum voluit Christus Phariseorum hypocrisis indicare: non tamen propterea significauit omnia ossa mortuorum esse immunda, & non posse interdum esse veneratione digna, ut notat Cyril. Alexand. lib. 10. contra Iulian. in principio.

Ad secundum ex Concil. Elibert. notanda est ratio, quæ in illo canone subiungitur, sic enim dicitur. *Cereos per diem placuit in cimiterio non incendi, inquietandi enim Sanctorum spiritus non sunt.* Huius enim rationis obscuritas occasionem quibusdam præbuit dicendi, per sanctorum spiritus, non mortuorum animas intelligi, quia siue beate sint siue in Purgatorio existant, nihil cereis accensis perturbari possunt. Nec enim verisimile est Patres illius Concilij tam crassa ignorantia laborasse, ut sanctas animas nostris actibus perturbari putarent. Loqui ergo videntur de viuientibus fidelibus ad sepulcra mortuorum accedentibus, quorum spiritus, seu mentes, ea caeremonia eo tempore perturbabantur, seu scandalum patiebantur propter aliquam specialem occasionem eo tempore currentem: eo quod videretur aliquid commune habere cum ritibus Gentilium. Solebant enim illi ad sepulcra defunctorum faces accendere, ut colligitur ex Sueton. in Tiberio, cap. 98. aut certe, quia inducebantur in errorem putantes, animas martyrum inde iuari.

Sueton.

Sed veriori, & clariori sensu per Sanctorum spiritus,

A mortuorum animas intelligimus, quæ non proprie dicuntur perturbari, sed metaphoricè, quatenus eis displicet, quando homines aliquid superstitiosum in earum leuamen, vel honorem fieri vident. Quomodo dixit Ambr. lib. 2. epist. 8. loquens de quadam defuncta, *Non esse mestificandam lacrymis: sed orationibus iuuandam.* Et iuxta hanc expositionem dicendum est eam caeremoniam tunc fuisse prohibitam, quia fortasse aliquid de errore Gentilium irreperat, & accensis facibus, ritibus superstitiosis Sanctorum animarum inuocabantur: & fortasse hac ratione dictum est non debere Sanctorum spiritus inquietari, sicut 1. Reg. 28. dixit anima Samuelis. *Quare inquietasti me?* Qui etiam loquendi modus apud ethnicos erat, qui incantationibus dicebant inquietari animas defunctorum, seu sollicitari, ut significat Plinius li. 28. capitu. 2. Cessante ergo omni superstitione, omnique illius occasione & periculo, certum est caeremoniam illam non esse malam, sed potius honestam, & religiosam, ordinatur enim in diuinum honorem, & ad excitandos animos fidelium ad deuotionem, & spei gloriæ, & æternæ vitæ futuræ, ut late traſtat Hieron. epist. ad Ripar. & lib. contra Vigilantium. Exemplum huius est apud August. li. 1. de morib. Eccles. cap. 34. ubi reprehendit eos, qui ad sepulcra martyrum epulas deferunt. Reprehendit enim excessum, & superstitionem, ut patet ex illis verbis. *Luxuriosissime super mortuos bibentes, & epulas cadaueribus præbentes.* Nam quod recta fide, & intentione id factum honestum sit, idem August. declarat. libr. 6. confes. c. 2. lib. 8. de ciuit. cap. 27.

Ambr.

Plin.

Hieron.

C De tertio argumento multa speculatur Henricus Henr., quodlib. 10. quaest. 6. existimo tamen non tam metaphysicè, quam moraliter expediendum esse: nam (ut statim dicam) quod in reliquijs manet, solum adoratur propter habitudinem ad personam, cuius reliquiae fuerunt. Hæc autem habitudo non est rephylica, nec relatio realis, sed rationis seu moralis quædam dignitas, quæ tam diu durare censetur, quam diu res illa sub tali forma, figura, & accidentibus conseruatur: ita ut humano, & morali modo res existimetur esse eadem, quæ ad talem Sanctum pertinet seu qua ille usus est. Hic autem status durare censetur, quam diu res in ea dispositione conseruatur, quam habuit, quando à tali persona separata, vel relicta fuit, vel saltem, quam diu non multum est ab illo statu mutata, in quo adorabilis est, quia retinet prædictam habitudinem, & in essereliquiæ (ut ita dicam) conseruatur. At verò, postquàm multæ mutationes intercedunt, censetur huiusmodi res prædictam habitudinem amittere, & statum, seu rationem reliquiarum perdere, & idcirco adorabiles non sunt. Præsertim, quia quando ad eum statum deueniunt, nulla potest esse certitudo, & læpetarum rerum veneratio indecentiam præ se ferret, quæ tamen in omni religioso cultu maxime cauenda est.

SECTIO II.

E Quæ adoratio Sanctorum reliquijs tribuenda sit.

I N hac dubitatione nihil ferè noui addendum occurrit, eadem enim doctrina, quæ de adoratione imaginum data est, seruata proportionem est ad reliquias accommodanda. Supponendum est ergo reliquias esse adorabiles illo duplici modo supra explicato: Primò per se seu solitarie, tanquam materiam totam adorationis. Secundo ut coniunctas cum personis quarum fuerunt reliquiae, ita ut persona ipsa per se primò adoretur in reliquijs, seu per reliquias, quæ simul coadorantur.

Dicendum est ergo primo, eadem adoratione qua adoratur persona, posse interdum reliquias etiam coadorari. Ita docuit egregie Damascenus orat. 3. de yll. synod. cultu imagin. & colligitur ex VII. Synod. acti. 4. ubi

Damasc.

De yll. synod.

ex

ex Leontio hæc verba referuntur. Quomodo enim fili pergrinante patre, ingenti amore ex animo erga eum affectu, quidquid in illius domo viderint, siue baculum, siue sedem, cum lacrymis amplexantur non illa honorantes, sed patrem desiderantes, & venerantes: sic nos Christum, & reliquos Sanctos colimus, &c. Ex quibus verbis ratio conclusionis sumitur. Nam licet reliquias re ipsa separatæ sint à personis, quarum fuerunt reliquias, mente tamen possunt ut coniunctæ apprehendi: ergo sicut vestis, verbi gratia, sancti Francisci, si esset reuera coniuncta personæ eius, posset cum illa vnicæ actione adorari: ita & nunc quamvis re ipsa distincta sit, potest similiter coli. Quia mentis apprehensio potest coniungere, & per modum vnius ad colendum proponere eas res, quæ licet seiunctæ sint, habitudinem tamen inter se recipiunt.

Secundo dicitur, quando reliquias seorsum, & per se adorantur, adorationem illam esse respectivam ab illis, quo persona propter se adoratur, quamvis ad eundem habitum pertineat. Tota conclusio est facilis ex supra dictis de imaginibus. Nam totus hic cultus fundatur in excellentia, & sanctitate illius personæ, cuius reliquias sunt. Cum enim ipsæ sint res vitæ, & ratione carentes, propter se adorabiles non sunt: ergo illa adoratio non potest esse absoluta, sed respectiva, & consequenter distincta saltem quoad actum ab absoluta eiusdem personæ adoratione: non tamen quoad habitum, quia excellentia, in qua uterque actus nititur, & quam per se primo respicit habitus, eadem est, sicut de imaginibus diximus.

Et hinc consequenter inferitur, hunc cultum reliquiarum esse religiosum, & ad pietatem pertinentem, ad modum de imaginibus explicatum. Quia totus fundatur in eadem sanctitate, & ad idem bonum animæ refertur. Unde per actiones, & res sacras tribuitur, ut sunt templa, altaria, peregrinationes, & similia. Unde Hieronymus in cap. 40. Ezechiel. de seipso refert, eum esset puer, & Romæ versaretur, valde fuisse sollicitum in sepulchris Apostolorum & Martyrum visitandis, diebus præsertim dominicis, & festiuis. Et Constantinus (ut Rufinus refert li. 3. histor. cap. 33.) ante Martyrum, & Apostolorum thesauriacebat cilicio prostratus. Hinc etiam Chrysostomus homil. 66. ad popul. circa finem inquit. Christi servorum sepulchra regis aulis sunt clariora, non ad speciem magnitudinis, licet in hoc etiam superent: sed quod multo maius est convenientium studio. Hinc denique reliquiarum contemptus in iniuriam Sanctorum recundat, propter quod etiam earum venditio sacrilega, & limonica censetur. cap. Cum ex eo, de reliquijs, & veneratione Sanctorum, & tradunt lucis periti in capit. Quisquis, 17. quæst. 4.

Sed quæret aliquis hoc loco, an huiusmodi reliquias absolute adorandæ sint, vel tantum sub conditione. Et ratio dubij est, quia plurimum sunt incertæ, unde si absolute adorentur, periculum est, ne falsæ pro veris adorentur: ad vitandum ergo periculum oportet conditionem apponere. Exemplo confirmari hoc potest, nam, cum alicui per modum revelationis, species Christi Domini ostenditur, non debet illam absolute adorare, sed solum sub conditione, ne exponat se periculo pro Christo adorandi Sathanam transfiguratum in angelum lucis, ergo similiter, &c. Respondetur, distinctione, & prudentia opus esse. Aliud est enim loqui de publico & solenni ritu, seu honore reliquiarum, aliud de privato ex singulari devotione alicuius personæ. Ut enim aliquæ reliquias publicæ ab universa Ecclesia colantur, primo necesse est, ut de sanctitate personæ, vel per vniuersalem Ecclesiæ consensum, seu traditionem, vel per summi Pontificis canonizationem constet. Deinde oportet, ut publica autoritate reliquias proponantur ut veræ, & ad talem personam pertinentes: hæc autem au-

Fr. Suarez. Tom. 1.

toritas est apud summum Pontificem, & Episcopos, qui sufficientem diligentiam ante approbationem adhibere tenentur. Et quamvis harum reliquiarum non sit æqualis certitudo (aliæ enim sunt antiquiores alijs) tamen supposita dicta approbatione, absolute adorari possunt absque explicita conditione, tum quia in rebus humanis non est maior certitudo requirenda, & periculum formalis erroris, ut ita dicam, nullum est, cum in ratione formalis adorandi non possit esse error, in qua ratione virtute continetur conditio errorem excludens: tum etiam, quia si interdum materialiter erratur, nulla erit culpa, cum bona fide, & prudenti modo procedatur. Et pie credendum est, non permissurum Deum huiusmodi errorem, in hoc publico cultu. Quod si interdum videtur intercedere aliquis error, non tam est in substantia rei adoratæ quam in aliqua conditione. Ut verbi gratia corpus eiusdem Sancti interdum in diuersis locis esse existimatur, & in eis solenniter honoratur: id tamen accidere potuit, vel quia in utroque loco est aliqua pars illius corporis, & à parte totum nominatum est. Ait enim Theodoret. lib. 8. ad Græcos, nullibi fere reperiri integrum alicuius Sancti corpus propter fidelium deuotionem. Vel certe causa interdum esse potuit, quia Sancti fuerunt eiusdem nominis, & successu temporis vtriusque reliquias eiusdem personæ existimantur, & propter nominis ambiguitatem, illi attributæ, qui maioris habetur gloriæ, & sanctitatis. Quod in capite Ioannis Baptiste suspicari accidisse. In diuersis enim Ecclesijs esse dicitur: qui tamen error, non tam est in substantia quam in conditione rei adoratæ, satis est enim, ut si ne errore certum sit illas esse alicuius Sancti reliquias.

At vero, ut reliquias priuatim coli possint sufficere priuatim etiam testimonium virorum fide dignorum, vel alia ratio, aut coniectura ita probabilis, ut sufficiens sit ad prudens iudicium ferendum. Neque enim in hoc actu maior certitudo exigenda est, quam ad aliarum virtutum actus exercendos, & ideo tunc etiam non oportet conditionem aliquam explicare, quia propriè nullum est periculum erroris, ut explicatum est. Quando vero res est dubia, & incerta, tunc quidem abstinendum est à cultu, non tamen reliquias conculcandæ sunt, & contemnendæ, sed separatim custodiendæ, et per hæc patet ad rationem dubitandi.

Ad exemplum vero responderetur, frequentius verum esse, quod in eo sumitur, ut docet Bonauent. in 3. distinct. 9. artic. 1. quæst. 6. Marfil. quæst. 8. artic. 2. dub. 5. Quia veritas personæ, quæ in reuelatione apparere videtur, difficilius cognoscitur, & ideo moraliter loquendo res est valde incerta, & quoad hoc non est simile illud exemplum. Si tamen bona fide aliquis procedat, & sufficientem faciat diligentiam ad discernendos spiritus, & tandem prudenter iudicet reuelationem esse à bono spiritu, potest simpliciter adorare sine periculo erroris, tum quia bona fide, & prudenter operatur: tum etiam, quia formaliter tota adoratio tendit ad personam vere sanctam: ad formam verò, seu speciem apparentem, solum quatenus vel illa persona est, vel illam representat.

Vltimo tandem quæri potest, an liceat reliquias, quæ priuatim possidentur, deuotionis gratia secum ferre. Angelus enim verbo Reliquias, negat, argumento Capituli, Corpora, de consecratione. dist. 1. vbi præcipitur, ut reliquias de loco ad locum non transferantur sine Episcopi licentia. Cui addere possumus Concil. Bracharen. tertium capitul. 5. vbi reprehendit Episcopos, qui in solennitatibus, martyrum ad Ecclesiam progressuri reliquias collo suo imponebant. Respondetur tamen sine vlla dubitatione illud esse licitum, & pium, ut D. Tho. docet 2. 2. quæst. 96.

Reliquia
Sanctorum
quo modo
absoluto, &
sine condi-
tione adorari
possint.

Theodor.

Marfil.

Dubium,
Angel.

Conc. Brach.

Responsio.
Sanctorum
reliquias pri-

AAAA

quæst. 96.

nam pos-
sessu secun-
du deotionis
gratia por-
tai elicitum,
ac pium.
D. Thom.
Antonin.
Syluest.
Arnd.
Nauar.

quæst. 96. artic. 4. ad 3. Antonin. 3. part. tit. 12. cap. 8. Syluest. & Armil. verbo Reliquiæ & Nauar. in Sum capit. 11. num. 35. & piorum usus hoc satis confirmat. Ratio vero est, quia hoc non est per se malum, cum ex deuotione fiat propter uenerationem Sanctorum, & uilitatem fidelium, & nullam indecentiam, vel malitiam per se coniunctam habeat. Neque etiam est malum quia prohibetur. Nulla est enim lex Ecclesiastica, quæ hoc vetet. In illo enim capite Corpora, non est sermo de hac re, sed de translatione reliquiarum, ut per se constat. Concilium autem Bracharense reprehendit Episcopos qui propter maiorem fastum, & hominum gloriam id faciebant, ut super humeros Leuitarum in sellulis portarentur. Vnde infra subdit. Quod si Episcopus reliquias per se deportare e-lexerit, non ipse a diaconibus in sellula vehatur, sed una cum populo progrediatur.

DISPUTATIO LVI. In tres sectiones distributa.

De usu & adoratione Crucis.

Voniam Diuus Thom. de cruce spe- cialiter differuit, ideo disputationem hanc superioribus adiungimus, quam- uis eius doctrina eadem fere futura sit. Eam tamen in ultimum locum re- seruauimus, quia duplex potest esse crucis conside- ratio. Prima quatenus est reliquia Christi, eius tactu & sanguine consecrata, quæ solum habet locum in ea cruce, in qua Christus pendit; & in omnibus eius partibus, etiam si in figura crucis non sint, ex- tendi autem potest ad clauos, columnam, sepulcrum, & alias Christi reliquias. Secunda consideratio est per modum imaginis, quæ potissimum locum habet in omni cruce, quæ ex permanenti materia confici- tur. Addi vero potest, tertia consideratio crucis, per modum cæremoniæ cuiusdam, ut quâdo motu, seu actione successiua nos ipsos, seu res alias signo cru- cis, veluti quadam successiua imagine signamus, seu sanctificamus. De his igitur breuiter dicendum est.

SECTIO I.

An lignum crucis in quo Christus pendit, sit ado- randum latræ.

Cruci, aliis
que passionis
Christi insi-
gnibus ado-
ratio debita

Origem.

Coloss. 2.

Ephes. 2.

Hebr. 7.

Ioan. 3.

Philip. 2.

Damas. 6.

Psalm. 131.

MISSIS hæreticorum sententijs, qui de cruce Christi nihil aliud, quam de cæteris reliquijs opinantur, dicendum est primo, lignum crucis, in qua Christus pendit, adorandum esse, idemque de spinis, clauis, alijsque reliquijs Christi sentien- dum esse. Conclusio est de fide, ut ex supra dictis satis constat tanto euidentius, quanto plures sunt, maioresque causæ ad has reliquias venerandas. Pri- mo, quia eis armis vicimus demones, nostramque salutem comparauimus in Christo, ut notauit Ori- gen. homil. 8. in Iosue, ad hanc rem accommodans illud ad Coloss. 1. Pacificans per sanguinem crucis eius, quæ in cælu & quæ in terra sunt, & cap. 2. Spoliatus prin- cipatus, usque ad illud, affigens illud cruci, & ad Ephes. 2. Vi reconciliet ambos in vno corpore DEO per crucem. Se- cundo quia hæc crux fuit veluti sacrum altare, in quo Christus cruentum sacrificium obtulit, ut si- gnificatur ad Hebræos 7. Fuit etiam via, per quam Christus incedens, ad suam exaltationem peruenit, ut Ioan. 3. & 12. & ad Philippen. 2. significatur. Deni- que tactu carnis, & sanguinis Christi cõsecrata fuit. Vnde Damasc. lib. 4. cap. 12. Hoc lignum, inquit, vene- randum, & ex tactu sancti corporis, & sanguinis sanctifi- catum, optimo iure adorari debet, clauisq. item, & lancea, & indumentum, ac præsepe, & ad crucem accommo- dat illud Psalm. 131. Adorabimus in loco, ubi steterunt pedes eius. Nam crucem ibi intelligi, argumentum, inquit, est id, quod sequitur, Surge Domine in requiem tuam: Comes

A enim crucis est Resurrectio. Hieronym. 1. tom. epist. 17. Hieron. ad Marcel. ut migret in Ierusalem, nomine Paulæ, & Eutoch. circa med. Venerabantur, inquit, Iudei propitiatorum: nonne tibi venerabilis videtur sepulcrum Christi: quod quotiescunque ingredimur, iacere in sindone cernimus Saluatorem. Habet etiam multa epistol. 13. ad Paulinum de institutione monachorum. Et in epitaphio Paulæ laudat illam, quod præsepe adora- uerit. Quod etiam se fecisse affirmat apolog. 3. contra Rufin. Idem docet Cyrill. Ierosolym. epist. quadam ad Constantium Imperat. & catech. 10. & 13. dicit totum mundum repletum fuisse particulis illius crucis ob deuotionem. Chrysostom. homil. quod Christus sit Deus, tom. 5. Tanta, inquit, vene- ratione lignum illud habetur, ut qui parum ex illo habere possunt, auro includant, & ceruicibus imponant. Idem de Inuentione crucis homil. 84. in Ioan. Gregor. lib. 7. epistol. 126. ad Recaredum Hispaniæ regem cru- cem mittit auream particulam crucis lignæ inclu- dentem. Confirmant denique miracula per crucem facta: nunc sufficiant, quæ in inuentione, & exalta- tione crucis acciderunt. De quibus lege Rufin. lib. 1. cap. 7. & 8. Nicephor. lib. 8. cap. 29. & Seuer. Sulpit. lib. 2. sacre histor. post med. 1. tom. bibliot. sanct. Simo- nem Metaphrasin vita Helenæ.

Sed contra primo, quia filius qui patrem amat, non solum non adorat, sed nec etiam libenter vi- det patibulum, aut gladium, quo pater interfectus, aut supplicio affectus fuit. Secundo solus contactus non est sufficiens adorationis fundamentum, alias terra, aqua, imo & sacrilega manus, quæ Christum percussit, adoranda esset. Adde etiam omnia, quæ Christus vidit, quia sicut videri est extrinseca de- nominatio: ita & tangi. Tercio, esto adorari posset crux, quando Christus in ea actu pendeat: non vero separatione facta. Inquit enim August. serm. 58. de verbis Domini. Purpuram coniunctam regi simul cum ipso adoro: si vero separatur, iam non meretur bonæ re- gis.

Argumentum primum recte dissoluit D. Thom. art. 4. ad primum. Non enim adoramus crucem, ut illa vñ sunt Iudei ad iniuriam, & penam Christo in- ferendâ, sed ut ab illo sanctificata est, eius gloriam, & exaltationem attulit, & eodem modo pins, & fide- lis filius veneratur gladium, quo pater suus, non ut malefactor, sed ut innocens martyr occisus est, & per mortem ad æternam gloriam translatus.

Ad secundum respondetur, primo contactum Christi per se quidem sufficientem rationem adorationis esse: sæpe tamen non expedire vñ hac ado- ratione, vel quia non decet, vel quia res adoranda valde incerta est, vel cum alijs rebus necessario con- iuncta, quæ ad communes usus humanos deputata sunt, præsertim vero manus illi, qui Christum per- cussit, adoranda non fuit, sed execranda, non solum quia tactus ille, ut fuit actio talis personæ, grauissi- mum peccatum fuit, sed etiam, quia erat membrum iniquissimæ personæ. Vnde cum persona sit, quæ per se primo adoratur, non debuit pars illa adorari, ne in talem personam veneratio redundaret. Denique non est eadem ratio de alia extrinseca denomina- tione, quæ realem coniunctionem non requirit, ut est videre, quia ex illa nulla propria moralis habitu- do resultat, neque illa res efficitur aliquo modo quasi propria Christi. In contactu vero, aliqua realis con- iunctio intercedit, & quidam usus ad proprias actiones, & passionis, & ideo non est similis ratio.

Ad tertium patebit ex solutione sequentis dubij. Dubitari enim potest de qualitate, & specie hu- ius adorationis. Nonnulli enim illam vocant, hyper- dulam. Ita loquitur Diuus Thomas in 3. distinct. 9. quæst. 1. art. 2. quæst. 1. 4. Marfil. q. 8. art. 1. Henri. quod lib. 10. q. 6. Alij dicunt esse latræiam perfectam, quia Christus ipse colitur. Ita loquitur D. Thom. hic. quem omnes discipuli eius sequuntur, & Anro. Cor. duben.